

КОНЦЕПЦІЯ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ЦЕГЛЯНОЇ СПРАВИ НА КАТЕРИНОСЛАВЩИНІ В ДНІПРІ

Автор – Задерещенко Каміла, студ. гр. АРХ-16-4п
Наукові керівники – канд. арх., доц., зав. каф. Харлан О. В., асист. Піхай В. М.,
кафедра дизайну та реконструкції архітектурного середовища
ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»

Музеєзнавство досліджує характер того особливого відношення людини до дійсності в якій є особливі знання музейної цінності предметів об'єктивного світу і здійснює специфічні дослідження природи і суспільства, що направлені на вибір процесів які документуються, публікуються і популяризуються музейним закладом. Головним завданням музею є виявлення і відбір предметів музейного значення що входять в круг профільних інтересів музею і складають культурно-історичну цінність. Вивчають музейні предмети з метою виявлення всього комплексу семантичних і історичних якостей окремих періодів, напрямків і галузей.

Інтерес для різних областей знань складають музейні предмети що розкривають інформацію наукового і мистецького характеру потенційних зібрань і колекцій. Для збереження музейних експозицій і використанні їх для освітньої діяльності в експозиціях і виставках важливими є режими зберігання консервації і реставрації [1].

Профіль музею, функціональна специфіка діяльності і колекцій, регіональні особливості, містобудівні особливості розміщення є важливими моментами в процесі проектування музейного закладу [2]. Неодноразово кафедрою ДРАС Архітектурного факультету ПДАБА пропонувалися проектні пропозиції музейних закладів. Метою даної роботи є формування основних принципів проектної концепції ексклюзивного музею в м. Дніпро – «Музею цегляної справи на Катеринославщині».

Пропонований музей цегляної справи на Катеринославщині хоч і відноситься до технічних музеїв пов'язаних з технічними науками, виробництвом, історією окремих підприємств з виготовлення цегли, однак може мати властивості комплексного музею, що об'єднує в собі два, або більше основних профілів що відображені на складі фондів і змісті діяльності, структури: художній, історико-архітектурний, окремі особливості історичної і мовознавчої спеціалізації. За подібними характеристиками найбільш розповсюджений комплексний профіль – краєзнавчий музей, що включає історичну і наукову спеціалізацію.

В центрі уваги науково-дослідницької діяльності цегельного виробництва Катеринославщини є дослідження основних специфічних особливостей виготовлення і використання будівельного матеріалу з обпаленої глини, визначення його історичної цінності для розвитку архітектурно-містобудівного процесу і значення для регіону в різні етапи існування в зв'язку з проблемами його збереження і зберігання, а також в аспектах музейного предмету як джерела знань, заходів естетичного впливу збільшення уваги до подібного музею як дослідницького центру.

Актуальність такого музею не викликає заперечень. Проблема дослідницької діяльності подібного музею є предметом обговорення протягом п'ятнадцяти років. Перший збирач таврованої цегли, автор і засновник плінфосемологічних досліджень в м. Дніпро О. В. Харлан неодноразово доводив важливість створення музею в якому б збирали, вивчали і популяризували тавровану цеглу і черепицю [3]. За браком подібного закладу в нашому місті приватна колекція була подарована меценатом в зібрання Новомосковського історико-краєзнавчого музею ім. П. Калнишевського [4]. До того ж, для теренів колишньої Катеринославщини вивчення цегельного виробництва доволі

важливе, оскільки за визначенням дослідників архітектурної спадщини міста існував так званий «цегляний стиль» у кінці XIX – початку XX ст. [5]. Важливо зберегти вцілілу історичну забудову і пам'ять про неї в сучасному середовищі міста, слід вивчати цегляну спадщину старого Катеринослава, популяризувати, досліджувати та зберігати пам'ять про виготовлення керамічної цегли, будівничу справу з часів її використання в регіоні. Саме для цього в історичній частині міста пропонується на вільній від забудови ділянці влаштування міського музею з відповідною експозиційною площею і можливістю організації проведення зустрічей, кінопоказів, а також тимчасових виставок.

Пропонується концепція з відповідним тематико-експозиційним планом з визначенням відповідних характеристик простору, художніх, сюжетних, зображувальних і технічних заходів, необхідних для втілення образу важливої сторінки архітектурно-містобудівного процесу виникнення і розвитку цегельного виробництва значного регіону, зі своєрідною формою показу і змістом, з відповідними зовнішніми характеристиками і стилістичним сюжетом, коректно вписаним в історичне середовище.

Для посилення емоційного і художнього впливу як в образі нової споруди так і в експозиції широкого використання отримають різні художньо-технічні засоби, що складатимуть цілісний зоровий ряд з історичною забудовою і єдине ціле зі справжніми експонатами в інтер'єрах експозиції.

Основними видами фондових матеріалів постануть зібрання керамічної цегли та черепиці, виготовленими у XIX – початку XX ст. Допоміжними стануть архітектурні фрагменти, архівні фото та документи, вироби з глини, археологічні колекції з зібрань міської археології і інші унікальні експонати.

На даному етапі відбувається орієнтовний склад приміщень та ескізування варіантів містобудівного розміщення, архітектурної і художньо-образного напрямку.

Список використаних джерел

1. Музееведение. Музеи исторического профиля / Под. ред. проф. К. Г. Левыкина и проф. В. Хербста. Москва : Высшая школа, 1988. С. 10–16.
2. Рекомендации по проектированию музеев. Москва : Стройиздат, 1988. 48 с.
3. Кравченко С. Колекція, що збирається по цеглині. *Голос України*. 2006. 8 серпня (№ 145). С.9; Евтушенко Е. Кирпичная история. *Наше місто*. 2006. 6 травня (№ 64). С. 12; Кочергін І. О. Перший «ювілей» Катеринославської плінфосемології. *Моє Придніпров'я. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2010 рік*. Дніпропетровськ : ДОУНБ, 2009. С. 33–35.
4. Харлан О. Плінфосемологічні розвідки Дніпра у плині часу. 3 березня – 15 років тому (2005 р.) уперше письмово заявлено про Катеринославську «плінфосемологію» (вивчення клейм на керамічних виробах) і надруковано першу статтю, присвячену колекції катеринославських цегельних клейм. *Моє Придніпров'я. Календар пам'ятних дат Дніпропетровської області на 2020 рік*. Дніпро : ДОУНБ, 2019. С. 23– 26.
5. Ревский С. Б. О екатеринославском кирпичном стиле, терминологии и научной этике. *Строительство, материаловедение, машиностроение*. 2005. Вып. 32, ч. 2. С. 207–221.